

Jaromír
Štětina

PERGAMENY

Román o čtvrtém přikázání

portál

J a r o m í r
Štětina

PERGAMENY

Román o čtvrtém přikázání

portál

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Štětina, Jaromír

Pergameny : román o čtvrtém přikázání / Jaromír Štětina. – Vyd. 1. – Praha : Portál, 2013. – 232 s.

ISBN 978-80-262-0360-5 (brož.)

821.162.3-31

- české romány

821.162.3-3 – Česká próza [25]

UPOZORNĚNÍ PRO ČTENÁŘE A UŽIVATELE TÉTO KNIHY

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.

Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

© Jaromír Štětina, 2013

© Portál, s. r. o., Praha 2013

ISBN 978-80-7367-0360-5 (tištěná kniha)

ISBN 978-80-262-0457-2 (pdf)

ISBN 978-80-262-0458-9 (e-Pub)

ISBN 978-80-262-0459-6 (mobi)

Nikdy nezapomeň na porodní bolesti své matky.

Ješua ben Eleazar ben Sirach

OPOJNOST SLADKÉHO ZAPOMNĚNÍ

„Za odměnu vám šáhnou na prsa,“ řekl Ogar Charlie servírkám v braňanské hospodě. Právě objednával večeři na oslavu svých čtyřicátin. Holky ječely a běžely z lokálu sdělit radostnou zvěst kuchařkám. „Padesát řízků přes celej talíř, bramborovej salát s domácí majonézou!“ křičel za nimi do kuchyně Ogar Charlie. „Pivo, co kdo vypije! Deset lahví tuzemáku!“

Ogar Charlie byl na holky. To věděl celý velkodůl Maxim Gorkij. Vědělo se, že rozumí řemeslu. Nesnášel deštivé počasí a držkovou polévku. Dále pak se na velkodole na sto procent vědělo, že má Ogar Charlie těžký kádrový škraloup. Jinak by přece nedělal dělnické povolání s doktorátem filozofie. To dá rozum. Vědělo se, že Ogar Charlie žil do dvaosmdesátého v Americe. Hodně se toho o Ogarovi Charliem vědělo, i to, že má konto v Tuzexu, i to, že pochází ze Dvora Králové nad Labem. Jedno však nevěděl nikdo: proč se Ogar Charlie po tolika letech v Americe vrátil do Československa, proč si nespočítal, že jako bývalý emigrant a ideologicky nezralý živel skončí jako vrtný dělník na šachtě severočeského hnědohelného revíru.

Říkali mu: „Ogare, tobě prasklo v kouli, že ses vrátil. Proč jsi tam nezůstal, proboha?“

Ogar Charlie se usmíval a odpovídal: „To víte, ladies and gentlemen, všude je chleba o dvou kůrkách.“

Holky z šachty Charlieho milovaly. Jednou byl jejich sličný kovboj drsným chlapíkem od vrtařů, jindy mile drzým chlapcem s blondátou patkou a nasměhlým úsměvem. S chvěním ve slabích hladily očima jeho vzorně vyžehlené košile, které si oblékal, když vylezl z jámy a ze sprch; nemohly uvěřit, jak se barva košil shoduje s modří Charlieho očí. Charlie uměl být švihák.

Hudební produkci večírku obstaral také Charlie. Hrál na kytaru a zpíval. Řízků bylo dost, salátu hromady. Pivo teklo proudem. Rumu se vypilo jedenáct lahví. Byl převážně konzumován způsobem zvaným Maximův švih: sklenka se přiloží ke rtům, prudkým pootočením zapěstí a rychlým záklonem hlavy se vhodí do žaludku. Bez polykání. „Pánové, hodíme Maxima. Na zdraví.“ Někteří z braňanských havířů, chlapů z vrtných souprav, šoférů a opravářů ceremoniál požívání tuzemáku nedodržovali a zazdívali rum do piva. Ogar Charlie k nim nepatřil, choval k hornickému koňaku úctu. Pro většinu braňanských havířů bylo pití rumu něco jako stavovské svaté přijímání.

Večírek se vydařil. Všichni věděli, že je Ogar Charlie prima parták. Dostal hromadu darů. Za nejdojemnější považoval pletené ponožky, které mu darovaly servírky. „Ilona pletla levou, já pravou,“ smála se šťastně Monika.

Ogar Charlie hrál na kytaru jako pánbůh. Bral to od Pavla Bobka po *Folsom Prison Blues* a v pozdních hodinách přidal Kryla. Ilona s Monikou pečlivě zavíraly dveře hospody.

*I keep a close watch on this heart of mine
I keep my eyes wide open all the time*

Dobře zpíval Ogar Charlie...

„Tak, a teď prosím Ilonku s Monikou!“ zvolal Charlie slavnostně. „Všem vám děkuju, ale největší poděkování si zaslouží naše holky.“

„Ilona, Monika, Ilona, Monika!“ skandovali havíři. Rafík Dežo Ursíny, Charlieho parták, bušil v rytmu pěstí do stolu. Václav, jejich kolega, zvaný všemi Chcipáček, který Ilonu potají miloval, se tvářil popuzeně, protože žárlil.

„Tak dámy,“ vzal Ogar Charlie servírky za ruce, „sem, hezky doprostřed místnosti.“

Ilona s Monikou byly cigánečky od Rimavské Soboty. Ogar Charlie věděl dobře, jak umějí být veselé. A taky věděl, co obnáší dívčí cikánský vděk. Přece si musely umět přivydělat tuhle na sukni, tuhle na lodičky, tamhle na zimní kabát. Přicupitaly s širokým úsměvem.

„Postavit hezky vedle sebe. Trička vyhrnout,“ řekl Charlie.

„I-lo-na, Mo-ni-ka, I-lo-na, Mo-ni-ka!“ křičeli havíři. Svačičnářky ze skrývkových velkostí pištěly nadšením.

„Ticho!“ zavelel Ogar Charlie. Hospoda zmlkla. Zacinkalo pár sklenic.

Servírky s vědomím odpovědnosti za průběh večírku vyhrnuly trička pod bradu. Vystrkovaly hrudníčky v nepadnoucích podprsenkách, zatínaly zuby se zavřenýma očima a slastně vychutnávaly, že jsou středem pozornosti. Ogar Charlie se vztyčil v celé své šlachovité výšce. Rozpažil s dlaněmi vystrčenými vpřed. Přistoupil k servírkám s důstojností kazatele, slavnostně předpažil a přitiskl dlaně servírkám na ňadra. Iloně na pravé, Monice na levé. Holky učůrávaly blahem.

Řev a dupot. Pískot a bušení do stolu. Otevřeli zbývající dvě lahve rumu a než se odkymáceli do ubytoven a hornických činžáček, vzývali havířskou jednotu, tíhu každodenní dřiny a opojnost sladkého zapomnění. My jsme horníci, a kdo je víc?

KAPITOLA 2

MUŽ, KTERÝ PŘEŽIL TITANIC

„Dnes je ti deset a už jsi velikej a rozumnej,“ řekl Karlíkovi táta. „Ráno se hnuly ledy. Ne abyste chodili k řece.“

Onoho teplého březnového dopoledne bylo Labe plné kluků skákajících z jedné kry na druhou. Kry se pomalu otáčely, kovově blyštivé jako desky z oceli. Pod tíhou dětí se nakláněly hned na tu, hned na druhou stranu, což působilo všeobecné veselí a vzrušenou náladu, jakou přináší jenom skutečné nebezpečí. Kry do sebe narážely silou, která podrážděla nohy; v okamžicích, kdy posádka kry nestačila desku vyrovnat, se nasunovaly na sebe. Karlíkova kra se převrátila pod lávkou, tam, kde do Labe ústila fabrická strouha. V poslední chvíli, než zmizeli pod hladinou, chytil Karlík spoluplavce za kabát v zoufalé snaze se přidržet něčeho pevného. Proud je vrhl proti kamenné stěně navigace; to oběma dětem zachránilo život. Karlík se zahákl předloktím za armaturu vyčnívající ze zdi; proud chlapce nadzdvihl natolik, že udrželi hlavy nad hladinou. Lidi oba kluky vytáhli polomrtvé, prochlazené, na pokraji bezvědomí. Čtrnáct dní nato se shromáždila celá chlapecká škola v tělocvičně a soudruh ředitel Rous řekl slavnostně: „Oceňujeme hrdinství žáka čtvrté bé Karla Ogara, který zachránil život Jana Kouckého, žáka druhé cé. Za odměnu bude Karel Ogar zastupovat naši školu na pohřbu našeho dělnického zesnulého soudruha prezidenta.“

Do Prahy jeli autobusem tak jako desetitisíce dalších truchlících. Vlast byla potažená černým sukem a vyzdobená portréty prezidenta. Prezident se usmíval, shlížel laskavě na shon, který nastal, mhouřil oči rozšafně i šibalsky, s otcovskou moudrostí. Protože vyjeli brzy ráno, vyšlo jim slunce za zády mezi Poděbrady a Sadskou; osvítilo ledovku na vozovce: připomínala rozlitou rtuť. Příjezdové silnice k hlavnímu městu byly ucpány zástupci otřeseného národa, jemuž pohaslo slunce naděje. Hospody v Praze byly povinně zavřené, lidé poposedávali v teple jarního dne v parcích, podobní černým tulipánům na lukách.

Vystoupili a několik hodin čekali, než je příslušníci SNB s černými páskami seřadili do zástupu. Posunovali se pomalu k Hradu. Karlík byl poprvé v životě v Praze a nikdy předtím neviděl tolik lidí pohromadě. Přes svažité náměstí se pohybovali k velkému chrámu. Čím byli blíže, tím tišeji mluvili, až při vstupu do brány umkli úplně. Stoupali po schodech paláce. Aniž by zvedali nohy, s tichým šumotem se sunuli dlouhatánskými chodbami se zrcadly a zlatými stoly. Trojstup postupoval úzkou uličkou plnou věnců a kytic. Teď vejdemo do Španělského sálu, pošeptali Karlíkovi. Uprostřed dvorany velké jako fotbalové hřiště se pod křišťalovými lustry vršily hromady květin, vitých i nevitých. Tisíce stuh ujišťovaly zesnulého prezidenta láskou a hlubokým smutkem. Zřízenci nosili nové a nové vázané květiny a vršili ruscusy, asparagusy, nepholeppisy s černými vlizelínovými manžetami ve vrstvách, až přes horu smutku nebylo vidět na druhou stranu sálu. Muži kladli další a další patra bílých lilií na znamení duchovní čistoty zemřelého, nové vrstvy gerber, chvojí a rudých růží dovezených z Holandska, které byly symbolem krásy, energie, síly a odvahy zesnulého státníka i vášnivé lásky národa k němu. Ti vynalézavější posílali věnce v barvách trikolóry svázané z červených anturií, bílých chryzantém a modrého

česneku. Jediné, co bylo slyšet, bylo šoupání bot, vzlyky a potlačované ženské výkřiky. Mrtvý prezident ležel v otevřené rakvi mezi dvěma řadami hořících svící. Byl to první mrtvý člověk, kterého chlapec Karel v životě viděl. Měl voskově bílou tvář a spal. Ti, co byli nejbližze zesnulému, náhle spatřili na prezidentově tváři diamant třpytící se v záři svící. „To není dýmant, to je slza,“ vykřikla žena v zástupu, „on pláče.“ „On pláče!“ zvolaly první tři řady. „Pláče, on pláče!“ křičeli za nimi pozůstalí a další a další lidé. „Prezident pláče!“ volal celý Španělský sál v pohnutí, „on pláče nad námi opuštěnými.“ Už nebylo možné rozlišit, co jsou vzlyky smutečních hostů a co udivené výkřiky, pláč opustil prostory paláce, Pražský hrad, spustil se po Nových zámeckých schodech dolů k Vltavě, přenesl se přes řeku, šířil se na východ, na západ, na jih a na sever, zněl celou líbeznou českou krajinou, neboť český národ truchlil. Plakali Chodové, plakali kladenští a ostravští havíři, plakala pracující inteligence a učitelé základních škol šli v pláči svým žákům příkladem. Svazáci v Brně pochopili velikost okamžiku a předložili ústřednímu výboru strany návrh, aby byly slzy použity pro posílení ekonomiky země. Návrh byl stranou a vládou přijat: chlapci a dívky v modrých košilích rozdávali v Čechách, na Moravě i ve Slezsku násadky s pery, kterými, namočenými do vlastních slz, psal národ závazky o dalším překročení norem, o předčasném splnění plánu, zvýšení výroby koksů, železa, jatečního dobytka a lněné příze. Lid věděl, že jediné tak lze porazit americké imperialisty a zachovat světový mír.

Ještě tentýž rok na podzim navštívilo chlapeckou školu ve Dvoře Králové nad Labem několik významných hostů. První byl kouzelník Josef Marek, člověk úctyhodný, více než dvoumetrový, uměleckým jménem Long Mark. K velkému veselí žáků ukradl Long Mark hodinky soudruhu řediteli Rousovi. Než se soudruh ředitel vzpamatoval, vytáhl Long Mark hodinky z kabelky tělo-

cvikářce soudružce Hladké. Jiným významným mužem v tomto pozeňnaném podzimu byl náměstek ministra zemědělství, který vysvětloval dětem, proč a kterak sbírat mandelinku bramborovou, zasílanou do Československa speciálními balony s cílem zničit úrodu jednotných zemědělských družstev. Další návštěvou byla žena spisovatelka. Jmenovala se Alena Bernášková. Napsala román *Děti velké lásky*, který byl zfilmován, přičemž produkce filmu pro příběh zvolila mnohem údernější název *Olovený chléb*. Film pojednával o tom, jak policie první republiky střílela do hladových dětí. Po přednášce se děti všech královédvorských škol odebraly na promítání filmu do kina Oko.

Nejvýznamnější návštěvou však byl bezpochyby muž, který přežil Titanic. Vstupné na jeho přednášku byly dvě koruny a děti si je musely povinně přinést z domova. Dvě koruny házely před vstupem do tělocvičny do koženého lodního kufru polepeného cizokrajnými nálepkami s nápisem I SURVIVED TITANIC. Chlapci první až páté třídy seděli na lavičkách, ribstolech a zíněnkách, ředitel Rous stál pod basketbalovým košem a vysvětloval, že Titanic byl největší a nejmodernější loď na světě, že mu to však nebylo nic platné, protože ztroskotal díky buržoazní honbě za ziskem, což stálo život mnoho tisíc proletářů, chudých dělníků nacpaných v podpalubí, zatímco bohatá smetánka jedla v první třídě ze zlatých talířů. „Představuji vám, chlapci, soudruha, který přežil Titanic. Potlesk!“ zvolal ředitel. Muž, který přežil Titanic, přešel tělocvičnu vojenským krokem v kabátci se stříbrnými knoflíky, jaký kdysi nosil generál Grant, na hlavě měl statson s širokou šerpou, který po celou dobu přednášky nesundal z hlavy, kalhoty měl širokánské, z jelenice tak jemné, že se nedala rozeznat od sukna. Sněžně stříbrné fousy v kostnaté tváři měl krátce přistřižené, bez kníru, tak jak je známo z portrétů prezidenta Lincolna. „Jsem jeden ze sedmi set zachráněných,“ řekl pohnutě